

Familie-ervaringsdeskundigheid in een Mobiel Team Langdurige Zorg

Nele Dejonckheere (1), Els De Meulenaere (2), Bart Peleman (3)

- 1 Psychologe Mobiel Team Langdurige Zorg
- 2 Familie-ervaringsdeskundige Mobiel Team Langdurige Zorg
- 3 Teamcoördinator Mobiel Team Langdurige Zorg

Achtergrond

Als Mobiel Team Langdurige Zorg (MTLZ) zijn we verbonden met het P.C. Sint-Hiëronymus in Sint-Niklaas. Dit centrum heeft een lange traditie in het werken met de families van cliënten. Ook binnen het Mobiel Team is er steeds expliciete aandacht voor het netwerk van mensen. We werken immers niet enkel met, maar ook in de context. Begeleiders botsen daarbij wel soms op moeilijkheden: vaak hebben zowel cliënten als hun omgeving nood aan zorg en steun, maar is het niet steeds evident om dit door dezelfde persoon te laten gebeuren, aangezien de verschillende belangen niet steeds op dezelfde lijn liggen.

Toen er omwille van diverse redenen eind 2019 financiële middelen vrijkwamen voor de aanwerving van twee halftijdse personeelsleden, werd gekozen om één cliënt-ervaringsdeskundige en één familie-ervaringsdeskundige (FED) aan te werven. We wilden daarmee expliciet inzetten op de zorg voor de familie en de ruimere omgeving van onze cliënten.

Aanpak van het project

Samen met de FED is er gekeken naar de inhoud van de contacten met de familieleden. Per cliënt werd getruwd of er contacten zijn geweest tussen familieleden en de FED en wat de inhoud van die contacten was. Het aanbod werd als volgt gedefinieerd:

- luisteren: het aandachtig beluisteren van de familie
- Coaching: actief aan de slag gaan met familieleden (tips, omgaan met schuldgevoel, zelfzorg, grenzen, ...)
- Ontlasten hulpverlener: ondersteunen hulpverlener door begeleidingstaken over te nemen
- Triadische communicatie: communicatie tussen familie, hulpverlener en cliënt bevorderen
- Verbindende communicatie: aanleren van verbindende communicatie
- Herstel van contact: trachten verbroken contacten te herstellen
- Familiegesprekken

De kwalitatieve gegevens rond de inzet van een FED werden enerzijds bekomen door het spontaan verkrijgen van feedback van cliënten en familieleden en anderzijds door een expliciete bevraging van een aantal begeleiders van het MTLZ en de familie-ervaringsdeskundige zelf.

Inspiratie voor anderen

Binnen het landschap van de GGZ wordt er terecht steeds meer aandacht besteed aan de omgeving van de persoon met een psychische kwetsbaarheid. Iedere organisatie dient na te denken over hoe ze de familie en de omgeving van hun cliënt kunnen betrekken, aandachtig kunnen zijn voor de noden van deze context én het thema levendig houden binnen de teams, zodat de aandacht voor de familie niet na verloop van tijd verslapt. Door het aanwerven van een betaalde familie-ervaringsdeskundige wordt dit fundamenteel ingebed in de werking van de dienst. De FED is een gelijkwaardige collega en draagt op een unieke manier bij in het team. Wat de FED doet is een grote ondersteuning voor de familie, de begeleider en komt ook onze cliënten ten goede. We zijn ook overtuigd van de maatschappelijke meerwaarde op langere termijn. Door familieleden te steunen en te coachen, kunnen hopelijk crisissen en bijhorende opnames vermeden worden, zullen we begeleidingen sneller kunnen afronden en dus een grotere turn-over realiseren, zonder de kwaliteit van zorg in het gedrang te brengen.

Bronnen

- Blom, S. (2015). *Familie-ervaringsdeskundigheid: een onderzoek naar de functie familie-ervaringsdeskundige op het gebied van inhoud en positionering in de ggz*. (Masterproef).
- Franken, T. (2015). *De inzet van familie-ervaringsdeskundigen in de geestelijke gezondheidszorg*. (Masterproef).
- Landelijk Platform Familie-ervaringsdeskundigheid. (z.d.). *Familie-ervaringsdeskundigheid in de ggz: wat is het en hoe kun je het inzetten?* Geraadpleegd op 5 augustus 2020, van <https://www.ypsilon.org/download/?id=18036632>
- Van Rooyen, M. (2011). *Ervaringsdeskundigheid en herstelondersteuning*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Wante, A.-S. (2018). *De betekenis en rol van familie-ervaringswerkers in mobiele begeleiding binnen de geestelijke gezondheidszorg: een kwalitatief onderzoek* (Masterproef).

Doel van je project

Binnen dit project willen we ons focussen op de rechtstreekse contacten die de FED heeft met de familieleden. We willen daarbij zicht krijgen op de inhoud van deze gesprekken en hoe dit vervaren wordt door de FED, cliënten, hulpverleners en uiteraard de familieleden zelf. Op basis daarvan willen we bekijken wat de werkzame elementen en de aandachtspunten zijn bij de inzet van een familie-ervaringsdeskundige in een Mobiel Team Langdurige Zorg.

Resultaten

Tussen februari '20 en augustus '20 heeft de FED contact gehad met 42 familieleden, verspreid over 30 families. Het gaat zowel over eenmalige contacten, als over meerdere gesprekken in de loop van de tijd. Globaal genomen valt het op dat het aantal familieleden waar de FED bij betrokken is, gestaag toeneemt in de tijd. Drie mensen werden gecontacteerd en waren dankbaar voor het aanbod, maar kozen om er niet op in te gaan.

Over het algemeen zijn alle partijen zeer tevreden over de inzet van de FED. Er blijft echter nog wat onduidelijkheid rond hoe de FED kan betrokken worden als de cliënt dit niet wenst of zich zorgen maakt over de inhoud van deze contacten. Ongeveer een kwart van de familieleden worden gecoacht, met positief effect op families en cliënten.

Taken FED		Aantal familieleden	% van gecontacteerde familieleden
Ondersteunen familie	Luisteren	39	93%
	Coaching	11	26%
Ondersteunen hulpverlener	Ontlasten hulpverlener	11	26%
	Triadische communicatie	21	50%
Werken aan verbinding	Verbindende communicatie	13	31%
	Herstel van contact	3	7%
Familiegesprekken	Aanwezig	4	14%
	Aanwezig + gepland	12	43%

Tabel 1: overzicht van de taken van de FED die te maken hebben met rechtstreekse cliënt/familiecontacten en bij hoeveel familieleden dit gebeurd is

Begeleiders voelen zich gesteund door de FED, zeker in complexe dossiers. Open communicatie tussen alle actoren, bijvoorbeeld door familiegesprekken, is hierbij essentieel. Daarnaast zien ze een grote meerwaarde in de workshops die zullen georganiseerd worden en het aansluiten van de FED bij teamvergaderingen. De meeste collega's doen al vlot beroep op de FED, al geldt dit (nog) niet voor iedereen.

Bij ongeveer een derde van de families worden de principes van verbindende communicatie aangeleerd. Er zijn ook al enkele situaties geweest waarbij de FED zich inzet om verbroken contacten te herstellen.

Besluit

Mogelijkheden	Aandachtspunten
<ul style="list-style-type: none"> - Voordelen betaalde functie <ul style="list-style-type: none"> - Volwaardig statuut - Begeleiders 'durven' beroep doen - Aansluiten bij vergaderingen - Toegang tot cliëntdossier - Hoge verwachtingen - Komt tegemoet aan noden familie - Familieleden en cliënten merken positieve veranderingen - Belangstelling voor geplande workshops - Hulpverleners voelen zich gesteund 	<ul style="list-style-type: none"> - Verder bekend maken FED bij cliënten en familieleden - Begeleiders blijven aanmoedigen om de FED in te schakelen - Blijvend inzetten op netwerking in het kader van doorverwijzing en samenwerking - Duidelijke taakafbakening FED

Het verhaal van de inzet van de FED in het MTLZ is nog niet af. In de toekomst zal de FED nog meer gaan inzetten op het samenwerken met andere organisaties maar ook op het leren kennen van andere familie-ervaringswerkers om ervaringen te kunnen uitwisselen en beroep te kunnen doen op interventie. Bovendien zal ze in toenemende mate een beleidsadviserende rol opnemen, om het familieperspectief op diverse niveaus in te brengen. Net zoals het gehele GGZ-landschap in beweging is, is deze functie in volle groei en ontwikkeling. Wat wel duidelijk is, is dat een (betaalde) FED een unieke en belangrijke taak heeft in elke organisatie die kwaliteitsvolle herstelondersteunende zorg wil bieden.